

SZABÓ MAGDA

Sziluett

RÉSZLET EGY VÖRÖSMARTY-DRÁMÁBÓL

Sziluett:

Vörösmarty Bajzáék otthona fölött bérelt lakásában. 1842 egy kora őszi délutánján a költő íróasztalánál dolgozik, korrektúra-lapok előtt. Valaki bekopog az ajtón, az igen-re be is nyit: Laurát látjuk, aki porcelántálcán elkészített tejeskávét hoz, sütemény és cukorszelence is van a csésze mellett. Mihelyt belép, Vörösmarty leteszi a tollat. A szoba bútorzatához kis kerek antik asztal tartozik, Laura oda teszi le tálcáját.

- LAURA: Nővérem elküldte a kávéját, Mihály bácsi.
VÖRÖSMARTY: Még mindig nem áll rá a szája?
LAURA: Nem.
VÖRÖSMARTY: Ez sértés.
LAURA: Ez tisztelet.
VÖRÖSMARTY: Arra kértem én önt Bajzáék révén, hogy tiszteljen?
LAURA: A Szózat írójának nem mondhatom azt: Mihály.
VÖRÖSMARTY: Ne térjen ki, mert nem engedem. Azt nem mondhatja örökké nekem: bácsi. Vagy ha mondja, tegye hozzá azt is, bácsi, aki minden nappal közelebb jut a halálhoz.
LAURA: Ez halandók sorsa. Rossz a példája. Tessék leülni a kávéhoz.
VÖRÖSMARTY: Egyetlen mozdulatot várjon még, látja, hogy mit csinálok. Ha elvétem a korrekciót, valami megsérül, valami igazságot nem jó hangszúllyal mondanak ki, vagy esetleg kérdőjellel meg is semmisítik. Azt hiszem, a javítás lehetősége a legnagyobb emberi erények közé tartozik. *(Pár jelzés után, miután elrendezik a lapokat, feláll és átül a másik asztalhoz.)*
LAURA: Minden javítható?
VÖRÖSMARTY: Kéziratban, ha a szerző hozzájárul, igen. Az élet már más ügy. Abban vannak javíthatatlan epizódok. Gondolja, hogy a halott feltámasztható attól, hogy elsíratom egy költeményben, amelyben tökéletes az interpunkció?
LAURA: Igen. A halott halott mivoltát eltörölte az emléket megőrző verse. A szó nagy hatalom. *(Odatolja a tányért.)* Nővérem megsértődik, ha nem vesz belőle.
VÖRÖSMARTY: Nővére nem sértődik meg, mert Bajzáné asszony kedvel engem.
LAURA: Mindenki kedveli.
VÖRÖSMARTY: Gyermekek, ilyesmivel nem illik játszani.

- LAURA: Nem játszom, így igaz. Egy ország latolgatja Mihály bácsi jövődjét. Van, aki még imádkozik is, hogy ne csak híres, de boldog is legyen. Én hallom, hányan említik és milyen szívvel.
- VÖRÖSMARTY: Engem jelenleg egyetlen szív érdekel. Ha kulcsom volna hozzá, felnyitnám, nézném a titkait.
- LAURA: És ha nincsenek titkai?
- VÖRÖSMARTY: Az lehetetlen.
- LAURA: Ha nem közéleti, híres személy, a sorsa nem érdekel senkit. Mihály bácsi valamiképpen mindenki ügye. Találgatják, hogyan lép majd a jövőben.
- VÖRÖSMARTY: Az én öreglegénységemről azt tartják, örökkévaló állapot?
- LAURA: Nem hiszem, hogy érdekelnék a jövőjével kapcsolatos jóslatok.
- VÖRÖSMARTY: Vannak?
- LAURA: Bőven. Mihály bácsi nemzeti érték, persze, hogy szeretnék boldognak látni.
- VÖRÖSMARTY: Ön is?
- LAURA: Én nem számítok. Józsi bácsi és Lulu rendelkezik az életemmel.
- VÖRÖSMARTY: És ha a szép huszár megkéri, hozzáadják?
- LAURA: A szép huszárt nem ismeri senki, én sem. Ha ismerném és kérném, sem engedné Lulu, Józsi bácsinak más az elgondolása. Ne rólam beszéljessünk. Tessék megenni a süteményt, mert viszem a tálcát. *(A csésze közben kiürült.)*
- VÖRÖSMARTY: Tessék szépen ülve maradni, most én leszek a kis Wachottné és én kérdezek valamit. Mi van azzal a szép huszárral?
- LAURA: Lulu azt hiszi, egyszer csak összetalálkozunk vele valami irodalmi eseményen, és a révén megszabadulhat tőlem.
- VÖRÖSMARTY: Ezt még tréfásan se szabad mondani. A szép huszár, ha Önt megkaphatja, a föld legszerencsésebb embere.
- LAURA: Egyelőre nem kíváncsi rám, mert erre lovagol, fel is néz az ablakunkba, de sose keresi az alkalmat, hogy bemutatkozzék. Lulu ábrándos, ő nem író, de mesét ő is ki tud találni.
- VÖRÖSMARTY: Én önnek tetszenék a mese?
- LAURA: Én félek a meséktől, Mihály bácsi.
- VÖRÖSMARTY: A Csongortól is félt?
- LAURA: Attól legkivált. Hol van nekem aranyhajam, hol terem a mi csépi kertünk holdfényből meg gyöngyből való almákat?
- VÖRÖSMARTY: Ezek részletek. A mese végére gondoljon: mindenki boldog lesz.
- LAURA: Üdlakban. Csakhogy ez Magyarország.
- VÖRÖSMARTY: Most azon vagyunk, hogy Üdlakká váljék.
- LAURA: Segítse Isten a híres reformnemzedéket! *(Feláll.)* Egészségére, Mihály bácsi!
- VÖRÖSMARTY: Kértem, hogy ne menjen el. Siet az ablakhoz kinézni, hogy jön-e a huszár?

- LAURA: A huszár mindig reggel jön, ha jön, mikor kivonulnak a lovakkal. De ha jönne, nem a Mihály bácsi lakása előtt lovagol, hanem az én hálószobámnál.
- VÖRÖSMARTY: Dénes napján búcsú lesz a ferencesek temploma előtt. Ha meghívom mindnyájukat és veszek mézeskalácsot, megtanulja végre a keresztnévemet?
- LAURA: Erről már többször szólt, de csak most sértett meg. Hát eltéríthet engem a választottam irányból egy mézeskalács?
- VÖRÖSMARTY: Mondja már szemembe: elkéstem. Öreg vagyok.
- LAURA: Nem öreg: költőfejedelem, akivel a magamfajta nem komázik.
- VÖRÖSMARTY: Ha férjhez megy egyszer, hogy szólítja az urát?
- LAURA: Édes uramnak, mert úgy illik.
- VÖRÖSMARTY: És ha én volnék a férje, nekem azt mondaná, bácsi?
- LAURA: Nem tudnék én szólni. Szirti sas nem száll kanári ketrecébe.
- VÖRÖSMARTY: És ha szállna?
- LAURA: Megkérném, nézzen jól körül. Ez egy egyszerű belvárosi hajlék, s a lány, aki benne él, jelentéktelen.
- VÖRÖSMARTY: Lórika, ne minősítse önmagát, a családban Bajza a kritikus. Nem választott.
- LAURA: Válaszoltam, csak nem érti Ön sem, más sem. Én úgy magamban nem vagyok senki-semmi, Laura vagyok, aki sose feküdt bíbor ágyon és nincs tejhab bőre, sárga hajfodrai.
- VÖRÖSMARTY: Szépen idéz, de ez nagyon régi vers, s nem is örülök, hogy ismeri. Ne játsszunk egymással, gyermek, kegyednek még van ideje, az enyém kevés már, sajnos, aggasztóan kevés. Mondta Bajzáné asszony? *(Elakad.)*
- LAURA: Mondta. Ő is mondta, Fáy bácsi is, Józsi bácsi is, a kis Wachottné legkivált, és mondta a tejáros német cseléd és Julis a konyhán és mondta mindenki. Nem.
- VÖRÖSMARTY: Azt hiszem, ezért lettem a rabja. Kegyed aztán nem hagyja bizonytalanságban az embert.
- LAURA: Az nem volna tisztességes dolog.
- VÖRÖSMARTY: A huszár és a huszár huszonvalahány esztendeje. Még vagyona is van talán.
- LAURA: Hagyjon békén a huszárral, mi köze ehhez a huszárnak. Én még alig éltem, én nem tudom, milyen asszonymak lenni és azt végképp nem, milyen, ha az ember férje halhatatlan.
- VÖRÖSMARTY: Mint más szerelmes férfi.
- LAURA: Nem lehet szerelmes. Az ember csak egyszer az, soha többé.
- VÖRÖSMARTY: Kegyed valóban fiatal. Lehet az, Lórika, többször is, szinte minden megismételhető az életben. Meghalni is ki tudja hanyadjára fogunk a végén, míg eljut az ember odáig, hogy felismeri: minden nagy csapás után meghal ő is, aztán új életre rázza magát és tovább lép. De jó,

hogy ma Kegyed hozta be az uzsonnát, legalább ezzel az új halállal most lezárhatok egy ábrándos reményt. Miért jönne az én képtelen, csupa kép világomba, ahol mindig őszi eső szemerkél s a néma tóban villik élnek?

- LAURA: Mihály bácsi Pesten él és itt beszédes vizek vannak, a kis tóban béka él, erre nincs villi sehhol.
- VÖRÖSMARTY: Ne sértsen meg, értette, mit mondok, erre a labda visszadobása nem felelet. Mondja, hogy nem, mert amim van, az személyemmel együtt kevés, és maradjunk barátok. Egész életemben fegyelmezetten éltem, most is meg tudom tenni, hogy barátja maradjak. *(Kis csend.)* Legalább tisztáztunk valamit: ha kegyetlen is, de reális volt az ítélete. A vers, amivel ma udvarolni akartam Önnek, már át sem adható.
- LAURA: Új verset írt?
- VÖRÖSMARTY: Igen, elmerengtem kettőnkön, lírai formában.
- LAURA: Megkapom?
- VÖRÖSMARTY: Érdemli?
- LAURA: Nem. Azért kapom meg. Mindig nagylelkű volt.
- VÖRÖSMARTY: Tessék. Már nem időszerű. *(Csak tartja a lány felé, de nem adja még át.)* Hogy kényszeríthetnék valamire, amit nem vállal? Lelketlen volt mindenki, aki ezzel próbálkozott. Azt hiszi, nekem nem szóltak, mit tervez a család?
- LAURA: Kérem a verset. *(Kicsit habozik, aztán kimondja.)* Kérem a verset, Mihály.

(Nagy, súlyos csend a színpadon. Aztán Laura felnéz. Elolvasta a verset.)

- LAURA: Remélem, észrevette, hogy ez nem egy vers, hanem kettő?
- VÖRÖSMARTY: Ennyi a válasza?
- LAURA: Nem méltányolja, milyen tehetséges olvasó vagyok? Az *ennyi* egyébként nem kevés. Le ne becsülje!
- VÖRÖSMARTY: Hogyhogy két vers a Merengőhöz? Nem értem.
- LAURA: Az egyiket egy tánc- és illemtanár írta olyan megszívlelnivalókról, amelyekre gyerekkorom óta oktat egyház, iskola, familia. Ez nekem nem újság, Önnek sem. De a zárás, az meglepett. Ezek szerint az Ön élete is korrigálható, ha az a sötétben lobbant fény nem alszik el.
- VÖRÖSMARTY: Nem tudta?
- LAURA: Ezt így nem mondta senki. Ön sem. Hogy az a fény az én kezemben van, és csak az enyémbe, egyedül.
- VÖRÖSMARTY: Mi történt, gyermek? Merjem azt képzelni...
- LAURA: Merheti.
- VÖRÖSMARTY: Az a huszár...
- LAURA: Ellovagolt a villivel, már a határon is túl járnak. *(Feláll úgy mondja ki.)* Isten legyen irgalmas mindkettőnkhez, menjen ki a nővéremhez és mondja meg neki: megegyeztünk.